

Enskild motion

Motion till riksdagen 2015/16:1941

av Magda Rasmusson (MP)

Subventionera preventivmedel för alla unga

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur en statlig subvention av preventivmedel till unga bäst bör utformas för att värna unga kvinnors sexualitet utan oönskade graviditeter och tillkännager detta för regeringen.

Inledning

I regeringens budgetproposition för 2016 framgår det att regeringen avser att återkomma med ett förslag om att preventivmedel inom läkemedelsförmånen ska erbjudas kostnadsfritt till personer under 21 år från och med den 1 januari 2017.

Bakgrund

Tillgången till preventivmedel har revolutionerat kvinnans kontroll över sin egen kropp sedan framför allt sjuttioalet när p-pillret slog igenom. Målet med preventivmedel är att förhindra oönskade graviditeter. Detta eftersom sådana antingen innebär att kvinnan behöver genomföra en abort, vilket kan vara tärande både psykiskt och fysiskt, eller att kvinnan behöver ta ansvar för ett oplanerat barn, med allt det innebär för avbrott av studier och jobb.

Det finns idag en uppsjö av preventivmedel. De vanligaste på marknaden är hormonella, antingen bestående av kombinerade hormoner av östrogen och gestagen (p-piller, p-ring, p-plåster,) eller ett hormon, gestagen, (minipiller, p-piller utan östrogen, p-stav, hormonspiral, p-spruta). Sedan finns även icke-hormonella som till exempel kopparspiral, kondom, femidom, p-dator, pessar och sterilisering.

Eftersom alla individer är unika, och forskning på biverkningar fortfarande är bristfällig, behöver många alternativ erbjudas för att säkerställa god kvalitet på användandet.

Aborter och negativa effekter av oönskade graviditeter

I Sverige utförs mellan 35 000 och 38 000 aborter årligen, en jämförelsevis ganska hög siffra eftersom det placerar Sverige högst i Norden. Det är även fler kvinnor som genomgår mer än en abort i Sverige än i de övriga nordiska länderna. Flest aborter utförs i åldersgruppen 20–24 år. Antalet tonårsaborter har minskat sedan år 2000, medan den under samma tid ökat bland kvinnor över 20 år. Det finns därför skäl till att se över om den föreslagna subventionen bör inkludera även mot den åldersgrupp där den kan göra mest nytta samt täcka så många metoder som möjligt. Till exempel skulle alla kvinnor upp till 26 år kunna inkluderas.

Andreas Madestam, nationalekonom vid Stockholms universitet, har forskat på kort- och långsiktiga effekter av subventionerade p-medel¹. Madestams slutsats är att det finns ett samband mellan planerade graviditeter och mer välmående barn. Till exempel är det mindre sannolikt att ett barn som föds av en kvinna som haft tillgång till subventionerade preventivmedel föds för tidigt, dör i plötslig spädbarnsdöd eller väger mindre än genomsnittet. Även senare i livet har de bättre resultat på nationella proven och större chanser att komma in på gymnasiet.

Aborter som sådana får inte under några omständigheter ifrågasättas. Fokus måste alltid vara att försöka minska risken att oönskade graviditeter uppstår. Ingen tjänar på att aborter stigmatiserar den som utför ingreppet. Det viktiga är att jobba långsiktigt och förebyggande.

Regionala föregångare

Studier visar att ökad användning av preventivmedel är starkt korrelerat med lägre antal aborter. Är preventivmedlen subventionerade ökar också användningen tydligt. I Norrbottens läns landsting är sedan några år alla preventivmedel gratis för unga till och med 26 år. Subventionen har fått effekt. Aborttalen har halverats bland kvinnor i åldern 20–25 år. Att preventivmedlen subventioneras med 100 procent är viktigt men lika viktigt anses det vara att man förbättrat preventivmedelsrådgivningen och perspektivet breddas vid val av metod.

Erfarenheter från Norrbottens läns landsting och Region Gotland visar att det inte enbart går att minska de oönskade graviditeterna med hjälp av en subvention. Lika viktigt är en förbättrad preventivmedelsrådgivning för att varje individ ska använda det preventivmedel som passar bäst för honom.

Även i Region Gotland har en förändrad preventivmedelssubvention påverkat antalet oönskade graviditeter. I maj 2014 infördes ett maxbelopp, som innebär att unga upp till

¹<http://www.dn.se/nyheter/vetenskap/billigare-p-piller-ger-friskare-barn-pa-sikt/>

26 år inte behöver betala mer än 100 kronor per år för preventivmedel. Maxbeloppet kombinerades med en särskild satsning på långtidsverkande preventivmedel, som lett till en markant ökning av förskrivningen. Satsningen har gett resultat: På ett år har aborttalen nära nog halverats.

Sammanfattning

Sammantaget framträder en tydlig bild av hur viktigt det är att fler åldersgrupper ingår i subventionen samt att samtliga preventivmedel täcks in. Detta är också något flera relevanta aktörer driver på för; RFSU² och Svenska Barnmorskeförbundet³ har alla uttalat stöd för subventioner av preventivmedel för unga där alternativen är så många som möjligt.

Sverige har varit föregångare när det gäller feminism och jämställdhet. Nu behövs fler framsteg för att garantera alla kvinnors rätt till sina egna kroppar. När regeringen genomför förslaget om subventioner av preventivmedel bör det därför genomföras med alla unga kvinnors bästa i åtanke.

Magda Rasmusson (MP)

² <http://www.rfsu.se/sv/Om-RFSU/Press/Pressmeddelanden/2013/RFSU-Subventionerade-preventivmedel-men-for-lite-att-valja-pa/>

³ <http://www.etc.se/inrikes/dumsnalt-av-landstingen-att-spara-pa-p-piller>